

เชื่อมไทย เชื่อมโลก: การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย

อัญญาดา ตั้งดวงดี นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
ทิพย์วาทิ ภัทรมัย นักวิทยาศาสตร์
กองหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

รอบรู้รอบโลกฉบับนี้จะพามารู้จักกระแสการพัฒนาของสังคมโลกด้วย “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)” เริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างมากนับตั้งแต่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติรวมทั้งประเทศไทย ได้ร่วมลงนามในแผนแม่บทของโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ในการประชุมสุดยอดของโลกทางด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) ที่ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นพันธกรณีที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความยั่งยืน

สำหรับประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในกระแสโลก มาปรับใช้ในกระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศด้วยเช่นกัน แนวทางการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา ได้ปรับเปลี่ยนทิศทางไปสู่ความยั่งยืนมากขึ้น โดยใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน” และบรรจุไว้เป็น “วาระแห่งชาติ” ที่ทุกภาคส่วนของสังคมไทย

จะต้องมีบทบาทร่วมกัน ดังประโยคสั้นๆ ที่พวกเราจะได้ยินอยู่บ่อยครั้งจากผู้นำประเทศว่า “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ประเทศไทยและประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2573 (2030 Agenda for Sustainable Development) อันเป็นกรอบการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสำหรับทุกประเทศ ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย ตามภาพที่ 1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

ภาพเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)2

จำแนกเป็น 5 มิติ (5 P) ได้แก่

1

การพัฒนาคน (People) ให้
ความสำคัญกับการขจัดปัญหา
ความยากจนและความหิวโหย และ
ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ได้แก่
เป้าหมาย 1, 2, 3, 4, 5

2

เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง
(Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชน
มีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับ
ธรรมชาติ ได้แก่ เป้าหมาย 7, 8,
9, 10, 11

5

ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา
(Partnership) ความร่วมมือของ
ทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระ
การพัฒนาที่ยั่งยืน 'ได้แก่'
เป้าหมาย 17

4

สันติภาพและความยุติธรรม
(Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่
แบ่งแยก ได้แก่ เป้าหมาย 16

3

สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความ
สำคัญกับการปกป้องและรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิ
อากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป
ได้แก่ เป้าหมาย 6, 12, 13,
14, 15

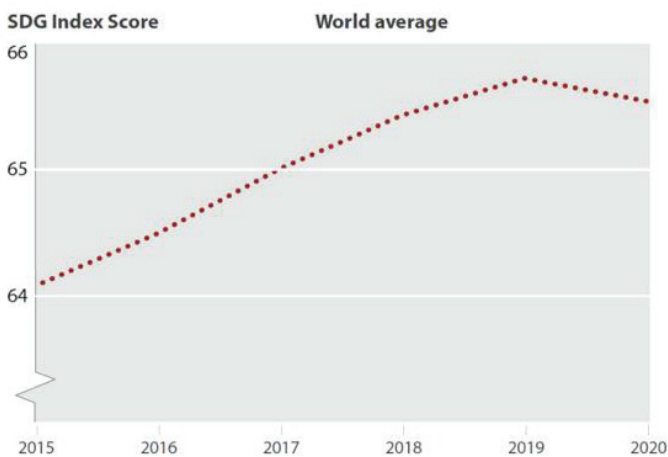

แต่อย่างไรก็ตาม โลกอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย SDGs ที่วางไว้ได้ทันใน พ.ศ. 2573 เนื่องจากทั่วโลกกำลังเผชิญปัญหาการระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 ที่ไม่เพียงก่อให้เกิดภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพระดับโลก แต่ยังสร้างวิกฤติการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลกระทบต่อทุกกิจกรรม รวมถึงการขับเคลื่อน SDGs ก็ถูกชะงักลงด้วย ทำให้การพัฒนาที่ยั่งยืนเดินถอยหลังในทุกพื้นที่ จากภาพที่ 2 เห็นว่า ค.ศ. 2019 (พ.ศ. 2562) ดัชนี SDG ลดลงเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่มีการรับรอง SDGs โดยประชาคมระหว่างประเทศเมื่อ พ.ศ. 25583 ส่งผลให้

ผลการดำเนินงานตาม SDGs ทั่วโลกลดลง เป็นผลมาจากอัตราความยากจนและการว่างงานที่เพิ่มขึ้น เพื่อฟื้นคืนความก้าวหน้าของ SDGs จำเป็นต้องเร่งการเพิ่มพื้นที่ทางการคลังในประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำ ขาดพื้นที่ทางการคลังในการจัดหาเงินทุนเพื่อการตอบสนองภาวะฉุกเฉินและแผนการฟื้นฟู โดยการลงทุนเป็นหลักที่สอดคล้องกับ SDGs ซึ่งสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เห็นขีดจำกัดความสามารถของประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำในการหาแหล่งเงินทุนจากตลาด ในขณะที่รัฐบาลประเทศรายได้สูงมีการกู้ยืมเงินจำนวนมากเพื่อรับมือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แต่ประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ เนื่องจากมีระดับความน่าเชื่อถือทางการเงินที่ต่ำกว่า ผลกระทบที่สำคัญระยะสั้นจากความแตกต่างของพื้นที่ทางการคลังระหว่างประเทศรายได้สูงและประเทศรายได้ต่ำคือ ประเทศรายวยมีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวจากโรคระบาดได้เร็วกว่าประเทศที่ยากจน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเพิ่มพื้นที่ทางการเงินของประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำ ได้แก่ การจัดการการเงินระดับโลกที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มสภาพคล่องสำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำ การจัดเก็บภาษีที่ดีขึ้นผ่านการปฏิรูปภาษีโลกหลายระดับ มีตัวกลางทางการเงินโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาในระดับพหุภาคีเพิ่มขึ้น เพื่อสนับสนุนการระดมทุนเพื่อการพัฒนาในระยะยาว และการผ่อนปรนหนี้

ในนิเวศสังคมและสิ่งแวดล้อม และพึงตระหนักว่ามนุษย์มิได้เป็นตัวตนที่ยิ่งใหญ่ ควบคุมความเป็นไปของทุกสรรพสิ่ง แต่ขณะเดียวกันมนุษย์ก็ระลึกได้ว่าด้วยแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทางด้านสังคมที่มีดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสาธารณสุข ทำให้เราสามารถหาหนทางรับมือกับสถานการณ์วิกฤตนี้ได้ หากเกิดขึ้นย้อนหลังไป 40 – 50 ปี เราคงไม่อาจรับมือและรักษาชีวิตคนได้มากเท่านี้ พวกเขาต้องขอบคุณและสรรเสริญบทบาทของบุคลากรภาคสาธารณสุข วิทยาศาสตร์สุขภาพ และนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนานาชาติและระดับท้องถิ่น

ทำนองนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทยต้องดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม เพื่อสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความชัดเจนทั้งในด้านกรอบแนวคิด แนวทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เห็นพ้องร่วมกันในสังคมไทย ปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาให้ความสำคัญกับความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) เพื่อปรับปัจจัยเชิงโครงสร้างที่เป็นปัจจัยหลักในการผลิตให้มุ่งในเชิงการแข่งขัน ที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกควบคู่กับ “ความเป็นไทย” ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development goals) ครอบคลุมทั้ง 17 เป้าหมาย อย่างต่อเนื่องตลอดไป

กราฟแสดงความก้าวหน้าของดัชนีการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Index)

การขับเคลื่อน SDGs ในสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ทำให้เห็นความยากลำบาก สับสน ความกลัว ความตายของมนุษย์ในรูปแบบของเชื้อโรค และเห็นถึงความสัมพันธ์ในฐานะสิ่งมีชีวิตหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *SDG Highlights 2021: A Year through COVID-19* [ออนไลน์]. SDG Move, 2565 [อ้างถึงวันที่ 18 เมษายน 2565]. เข้าถึงจาก: https://www.sdgmovement.com/wp-content/uploads/2022/04/SDG-Highlights-2021_Largesize_08APR2022.pdf
2. *เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals (SDGs) ฉบับเต็ม* [ออนไลน์]. ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและประเมินผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2561 [อ้างถึงวันที่ 18 เมษายน 2565]. เข้าถึงจาก: <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/422.pdf>
3. *รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Report: SDR) ปี 2021* [ออนไลน์]. SDG Move, 14 มิถุนายน 2564 [อ้างถึงวันที่ 18 เมษายน 2565]. เข้าถึงจาก: https://www.sdgmovement.com/wp-content/uploads/2021/06/press-release_SDR2021-TH-final.pdf